

EŞ-ETKİNLİK | ASYA DEKLARASYONU (TASLAK) 2. YENİDEN ASYA GÜVENLİK FORUMU “Güvenlik ve İstihbarat Entegrasyon Modelleri”

2. Yeniden Asya Güvenlik Forumu; “Güvenlik ve İstihbarat Entegrasyon Modelleri” ana temasıyla TASAM Millî Savunma ve Güvenlik Enstitüsü tarafından, **27 ve 28 Kasım 2025** tarihinde, Wish More Hotel İstanbul’da yapılan 11. İstanbul Güvenlik Konferansı eş-etkinliği olarak birlikte icra edilmiştir.

Forum’a çeşitli ülke ve bölgelerden, farklı alan ve sektörlerden konuşmacı ve protokol katılımı sağlanmıştır. Farklı ülkelerinden diplomatik temsilciler ve delegasyonlar da yer almıştır. Forum’da yerli/yabancı uzmanlar, akademisyenler ve diplomatlar tarafından konuşma ve sunumlar gerçekleştirilmiştir. Türkiye, Asya, Avrupa, Amerika ve Afrika ülkelerinden ilgili otoriteler de Forum’da temsil edilmiş, tüm oturumlar kurumsal olarak takip edilmiştir.

Forum’da önem taşıyan şu konular ele alınmıştır; “Kaynaklar Sistemi; Karşılıklı Tamamlayıcı Fırsatlar”, “RCEP, ŞiÖ, CICA, D8, ASEAN, AB, ABD ve Yeni Ortaklarla İlişkiler ve Bölgesel Stratejiler”, “Spesifik Stratejik Sektörler ve Güvenlik”, “Savunma Sanayii: Kara, Deniz, Hava, Uzay, Polis, Jandarma, İstihbarat”, “ Asya, Orta Asya, Doğu Asya, Güney Asya, Güneydoğu Asya”.

Forum’da, aşağıdaki tespit ve önerilerin, tüm “ASYA Ülkelerinin” mevcut kazanımlarını ve kurumsal kapasitelerini daha ileriye taşıyacak bir vizyon çerçevesinde, ilgili tüm otoritelerin ve kamuoyunun dikkatine sunulmasına karar verilmiştir:

1. Güvenliğin yalnızca askeri kapasiteyle tanımlanması, çağdaş uluslararası sistemin gerçekliğini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Silahlanma yarışı ve sert güç odaklı güvenlik anlayışı, çatışmaları azaltmak yerine maliyetlerini artırmakta; fiziksel, ekonomik ve psikolojik yıkımı derinleştirmektedir. Bu durum, güvenliğin alternatif araçlar üzerinden yeniden düşünülmesini zorunlu kılmaktadır. **Yumuşak güç**, güvenliğin tamamlayıcı değil kurucu unsurlarından biri haline gelmiştir. Joseph Nye’in kavramsallaştırdığı **yumuşak güç**, günümüzün karşılıklı bağımlılık ilişkileri içinde devletlerin uluslararası alandaki meşruiyetini, hareket alanını ve etki kapasitesini belirleyen temel faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır.

2. Amerika Birleşik Devletleri örneğinde görüldüğü üzere, ekonomik ya da askeri göstergeler değişse dahi, uzun vadeli ve sistematik **yumuşak güç** yatırımları küresel çekim merkezi olma halini sürdürmektedir. Bu durum, güvenliğin yalnızca maddi kapasiteyle ölçülemeyeceğini teyit etmektedir. **Yumuşak güç**, tarihsel hafızayı yeniden inşa edebilme kapasitesine sahiptir. Britanya sömürgeciliği örneğinde görüldüğü üzere, yoğun kültürel ve akademik etkileşimler, geçmişteki yapısal sömürüyü görünmez kılabilmekte; algı yoluyla siyasal hafıza dönüştürülebilmektedir. Bu durum, imaj inşasının güvenlik üzerindeki uzun vadeli etkisini göstermektedir. **Yumuşak güç**, yalnızca bir dış politika aracı değil, epistemik bir savunma hattıdır. Hakikatin yerini simülasyonların aldığı bu dönemde, devletlerin kendi anlatılarını üretebilme, sorgulayıcı düşüncüyü destekleme ve entelektüel ekosistemlerini güçlendirme kapasitesi, ulusal güvenliğin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.
3. **Algı**, gerçekliğin önüne geçen stratejik bir güvenlik alanı haline gelmiştir. Jean Baudrillard'ın "simülasyon" ve "hiper-gerçeklik" kavramları çerçevesinde, devletlerin nasıl temsil edildiği, ne olduklarından daha belirleyici hale gelmiştir. İmajın gerçekliğin yerine geçmesi, güvenliğin askeri olmayan boyutlarını kritik kılmaktadır. Küresel düzeyde imaj inşası, güç hiyerarşilerini yeniden üretmektedir. Algı yönetimi ve manipülasyon, modern güvenlik ortamının merkezî araçları arasına girmiştir. Sosyal medya ve dijital platformlar aracılığıyla doğruların yanlışlarla birlikte sunulması, bireylerin muhakeme ve odaklanma yetisini zayıflatmakta; güvenlik risklerini derinleştirmektedir. **Post-truth** çağında güvenlik, hakikatin meşruiyetini koruma meselesine dönüşmüştür. Günümüzde tehdit, yanlış bilginin yayılmasından ziyade, hakikatin sistematik biçimde değersizleştirilmesidir. Algoritmalar ve küresel medya ağları, devletleri imaj savaşlarında kırılgan hale getirmektedir.
4. Bu temel yeni paradigma ve değişkenler içinde global güvenlik, teknoloji ve ekonominin yeniden liderliğine giden yolda Asya kıtası yükselen küresel güçlere ev sahipliği yaparak 21. yüzyılda dünyanın ekonomi ve ağırlık merkezi hâline gelmiştir. Türkiye'nin, kadim bağlarla sahip olduğu bu kıta ile daha güçlü bağlar kurmak üzere 2019 yılında ilan ettiği Yeniden Asya ("Asia Anew") girişimi, yenilikçi olmayı da gerektiren girişimci dış politika konseptinin yansımasıdır. Asya politikasını zamana uydurarak geleceğe taşımayı amaçlayan Türkiye, Yeniden Asya girişimi ile Kıta'daki farklılıkları gözetirken bütüncül de bakabilen yeni bir açılım oluşturmuştur. Asya'nın tamamı ile ortak değerler, karşılıklı saygı, eşitlik, uyum ve BM Şartı'nda ifade edilen ilkeler üzerinden yeni bir enerji ve sinerji yakalanması hedeflenmiştir. Kıta'yı bütün olarak kucaklamak adına gerekli olan araçlar; kamu, özel sektör, üniversite ve toplumsal iş birliği

zemininde geliştirilmektedir. Söz konusu iş birlikleri ise ekonomi, sivil toplum, sağlık, turizm, teknoloji, uzay, savunma sanayii, eğitim, kültür ve diplomasiyi kapsayan geniş bir perspektifte öngörülmektedir. Bu bağlamda, karar alma süreçleri için kritik olan düşünce kuruluşları başta olmak üzere seferber edilecek kapasitenin gücü, Türkiye'nin bu alandaki geleceğini belirleyecektir.

5. Kıta'nın en kapsamlı bölgesel iş birliği örgütü olarak faaliyet gösteren Asya İşbirliği Diyalogu'nun 2019-2020 dönem başkanlığını da üstlenen Türkiye'nin, Yeniden Asya girişimi ile amaçladığı; eksen tercihi değil Asya ile Avrupa kıtaları arasındaki birleştirici konumunu sağlamlaştırmak ve sürdürülebilir kalkınmasına katkı sunmaktır. Son 20 yıldır hem dünyada ağırlığı artan Türkiye'nin hem de küresel siyaset ve ekonomide yükselen Asya ülkelerinin başarıları nispetinde açığa çıkan fırsat ve imkanların kazan-kazan yaklaşımı ile yeniden değerlendirilmesi de hedefleri arasındadır. Ekonominin yanı sıra dünya nüfusunun da ağırlık merkezinde olan Asya; ekonomik ve kültürel çeşitlilik anlamında hızla gelişirken, Türkiye kendisinin de bir parçası olduğu Kıta ile ilişkilerini daha da geliştirerek bu gelişimden kaynaklanan yeni fırsatların ve bölge ülkeleri ile arasındaki iş birliği potansiyelinin öne çıkarılarak değerlendirilmesi için ciddi çabalar harcamaktadır.
6. Girişim ile başlayan, Asya'ya yeniden odaklanma sürecinde; en batıdaki Asyalı olan Türkiye'nin, derin tarihî ve kültürel bağları ile binlerce yıllık ilişkileri bulunan Orta Asya'dan Doğu Asya'ya, Güney Asya'dan Güneydoğu Asya'ya dek pek çok ülke ile daha da yaklaşması öngörülmektedir. Asya ile ekonomi ve sivil toplum alanlarında güçlü etkileşim ve sivil diplomasi imkanı sağlanırken, dünyada başat olan Çin, Japonya, Güney Kore gibi ülkelerle enerji, yüksek teknoloji, endüstri 4,0 gibi alanlarda ayrıca bilgi ve uzmanlık transferi ile iş birlikleri gerçekleştirilmesi hedefler arasındadır.
7. 31 Asya ülkesine yönelik 40 temel faaliyet alanına dair Öncelikli Eylem Planları oluşturulmuştur. Kıta'da ağırlığı giderek artan uluslararası örgütlere, Yeniden Asya girişimi kapsamında daha aktif ve daha dinamik katılımlar sağlanmakta, her bir kuruluşta sahip olunan statüler çerçevesinde iş birlikleri derinleştirilerek, hazırlanan eylem planları tek tek uygulanmaya başlamaktadır.
8. TASAM, 2004 yılından beri "21. Yüzyıl; 'Asya Yüzyılı', 'Asya Çağı' olacaktır" mottosunu sürekli seslendirmiştir. "Devletler arası ilişkilerin geliştirilmesi", "özel" sektörün ticaret kapasitesinin

artırılması”, “akademik iş birliğinin iyileştirilmesi”, “toplumlar arası etkileşimin genişletilmesi” şeklinde dört ana sütuna dayalı Yeniden Asya girişimi ile her bir ülkesine ayrı ayrı önem atfedilen Asya’yı; okyanuslardan uzak iç kısmı olan “Orta Asya” (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moğolistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan), “Doğu Asya” (Çin, Güney Kore, Japonya, Kuzey Kore Rusya), “Güney Asya” (Afganistan, Bangladeş, Butan, Hindistan, Maldivler, Nepal, Pakistan ve Sri Lanka) ve ana kıta ile Okyanusya arasındaki “Güneydoğu Asya” (Brunei, Doğu Timor, Endonezya, Filipinler, Kamboçya, Laos, Malezya, Myanmar, Singapur, Tayland, Vietnam) olmak üzere dört ana bölgeye ayırarak, bölge ve ülke bazlı değerlendirmek de mümkündür.

9. Türkiye’de bütüncül Asya çalışmalarını ilk başlatan düşünce kuruluşu TASAM ve ağındaki enstitüleri; 2004 yılından itibaren ortaya koyduğu vizyonla ikili ve çok taraflı sayısız uluslararası enstrümanı başlangıçta çok zorlu da olsa, devamında aşama aşama kolaylaşan bir iklimde hayata geçirmiştir. Önemli ülkelerin tamamı ile ikili ve üçlü mekanizmalar, ülke ve bölge bazlı stratejik diyalog programları, ekonomi odaklı çalışmalar/projeler, Uluslararası Türk - Asya Kongreleri ve diğer spesifik forumlar, toplantılar, programlar, projeler, ziyaretler, raporlar, yayınlar, akademik çalışmalar, birbirini tamamlayan bir kapasite inşası olarak yönetilmiştir. Gelinek noktada yeni bir enstrüman olarak; yeni teknopolitik ve güvenlik ekosisteminde Türkiye ve Asya ülkeleri arasında ikili ve çok taraflı ortaklık perspektiflerini tartışmak amacıyla her yıl periyodik olarak düzenlenmek üzere 2024 yılından itibaren gerçekleştirilen **Yeniden Asya Güvenlik Forumu**’nun alanında eşsiz bir misyon üstlendiği teyit edilmiştir.
10. Hindistan örneği, yükselen güçler için **güvenliğin savaşız inşa edilebileceğini** göstermektedir. Kültürel diplomasi, düşünsel üretim ve barış temelli anlatılar üzerinden geliştirilen yumuşak güç stratejileri, çatışma üretmeden güvenlik sağlamanın mümkün olduğunu ortaya koymaktadır. Hindistan, sert güç yarışının sıfır toplamlı doğasını fark ederek yumuşak güce stratejik bir yönelim geliştirmiştir. Kültür, gelenek, felsefe ve yaşam pratikleri üzerinden inşa edilen bu yaklaşım, güvenliği çatışma üretmeden güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. Yoga, Hindistan’ın yumuşak gücünün küresel ölçekte en etkili araçlarından biri haline gelmiştir. Fiziksel sağlık, zihinsel denge ve bireysel huzur arayışının arttığı bir dünyada yoga, yalnızca kültürel bir pratik değil; aynı zamanda Hindistan’ın barışçıl kimliğinin taşıyıcısı olarak işlev görmektedir. Kültürel üretim ve popüler sanat, güvenlik algısının şekillenmesinde stratejik rol oynamaktadır. Hint sineması, mutfağı ve sanatsal

üretimi; Hindistan'ın tarihsel olarak maruz kaldığı stereotipleri aşındırmakta ve ülkenin küresel algısını dönüştürmektedir.

11. Yarı iletken üretiminin büyük ölçüde sınırlı coğrafyalarda toplanması, jeopolitik rekabetten bağımsız olarak dahi küresel güvenlik için yapısal bir zafiyet oluşturmaktadır. 21. yüzyılda **yarı iletkenler**, klasik bir sanayi ürünü olmanın ötesinde stratejik bir güvenlik kaynağına dönüşmüştür. Savunma sanayi, yapay zeka, enerji sistemleri, uzay teknolojileri, telekomünikasyon ve otomotiv sektörlerinin temel girdisi olan yarı iletkenler, modern devletlerin teknolojik sürekliliğini belirleyen kritik bir unsur haline gelmiştir. Yarı ve gelecekte süper iletkenlere kesintisiz erişim, günümüzde enerji güvenliğiyle eşdeğer bir ulusal güvenlik meselesi olarak değerlendirilmelidir. Covid-19 sonrası küresel tedarik zinciri kırılmaları, stoklamanın değil sürekliliğin belirleyici olduğunu açık biçimde ortaya koymuştur.
12. Yarı iletken ekosistemi yalnızca üretimle sınırlı değildir. **Tasarım, test, paketlenme ve özellikle Ar-Ge faaliyetleri**; uzun vadeli teknolojik kapasitenin ve stratejik özerkliğin temelini oluşturmaktadır.
13. **Türkiye açısından yarı iletkenler**, savunma sanayii ile sivil teknoloji arasında kritik bir kaldıraç işlevi görmektedir. İnsansız sistemler, radar teknolojileri, elektronik harp ve yapay zeka tabanlı uygulamalar gibi alanlarda yarı iletken kapasitesinin geliştirilmesi, hem askeri hem de ekonomik güç üretme potansiyeli taşımaktadır.
14. **Egemenlik ile otarşi** aynı kavramlar değildir. Stratejik özerklik, her şeyi tek başına üretmekten ziyade, kritik alanlarda bağımlılıkları yönetebilme ve dayanıklılığı artırabilme kapasitesini ifade etmektedir. Yarı iletken politikalarında farklı kalkınma ve güvenlik modelleri bulunmaktadır. Çin'in yüksek düzeyde otarşik modeli ile Hindistan'ın iş birliğine, yabancı yatırımlara ve ekosistem inşasına dayalı yaklaşımı, devletlerin güvenlik tercihleri ile ekonomik risk algıları arasındaki farkları yansıtmaktadır.
15. **İş birliğine dayalı üretim modelleri**, kırılabilirlikleri azaltarak stratejik dayanıklılığı artırmaktadır. Yabancı yatırımlar, kamu-özel ortaklıkları ve uluslararası Ar-Ge ağları; bilgi transferini, nitelikli insan kaynağını ve teknolojik öğrenmeyi hızlandıran temel araçlardır.
16. **Tam ölçekli otarşik bir model**, Türkiye için kısa ve orta vadede yüksek ekonomik ve kurumsal riskler barındırmaktadır. Türkiye'nin Avrupa ile kurumsal entegrasyonu, NATO ve OECD üyeliği ve küresel üretim ağlarıyla olan ilişkileri, daha uyumlu ve iş birliğine açık modelleri rasyonel kılmaktadır. Stratejik sektörlerde dışlanmak, sanayinin gerilemesi anlamına gelmektedir. Yarı iletken yarışının

dışında kalmak, savunma ve sivil sanayi kapasitesinin uzun vadede zayıflamasına yol açabilecek yapısal bir güvenlik riskidir.

17. **Teknopolitik rekabet**, jeopolitik konumlanmayı yeniden tanımlamaktadır. Yarı iletkenler, yalnızca teknolojik değil, aynı zamanda jeopolitik güç projeksiyonunun da anahtar unsurlarından biri haline gelmiştir. Türkiye için sürdürülebilir yol, **egemenliği iş birliğiyle güçlendiren dayanıklı bir yarı iletken ekosistemi** inşa etmektir. Uluslararası ortaklıklarla uyumlu, Ar-Ge merkezli ve yatırımcı dostu bir yaklaşım, ulusal güvenliği destekleyen uzun vadeli bir stratejik avantaj sağlayacaktır.
18. **Enerji güvenliği**, klasik arz ve fiyat istikrarı tanımını aşarak çok boyutlu bir ulusal güvenlik alanına evrilmiştir. Günümüzde enerji güvenliği; enerji altyapılarının korunması, dijital sistemlerin savunulması, bilgi güvenliği, istihbarat kapasitesi ve stratejik iletişim unsurlarını bütüncül biçimde içermektedir.
19. **Hibrit tehdit** ortamı, enerji sektörünü doğrudan hedef alan sistematik bir saldırı alanı yaratmıştır. Fiziksel sabotajlar, siber saldırılar, piyasa manipülasyonları, bilgi ve algı operasyonları; enerji arzını ve enerji piyasalarını istikrarsızlaştıran eş zamanlı riskler üretmektedir.
20. Enerji altyapılarının **dijitalleşmesi**, enerji güvenliğini siber güvenliğin ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. SCADA sistemleri, IoT tabanlı kontrol ağları ve otomasyon yapıları; üretim, iletim ve dağıtım süreçlerini verimli kılarken aynı zamanda siber saldırılara açık hale getirmektedir. Siber saldırılar, enerji güvenliği açısından yalnızca teknik değil, stratejik sonuçlar doğurmaktadır. Üretimin durması, veri kaybı, piyasa istikrarsızlığı ve ekonomik zararlar; enerji arz güvenliğini doğrudan zedeleyen güvenlik tehditleridir.
21. Enerji güvenliğinde **istihbarat**, erken uyarı ve risk öngörüsü üretmenin temel aracıdır. Kritik altyapılara yönelik tehditlerin önceden tespit edilmesi, yalnızca teknik verilerle değil; istihbarata dayalı analiz, senaryo üretimi ve kriz simülasyonlarıyla mümkündür.
22. **Stratejik iletişim**, enerji güvenliğinin görünmeyen fakat belirleyici boyutudur. Enerji politikalarına ilişkin yanlış bilgilendirme ve dezenformasyon, kamuoyunda güven erozyonuna yol açarak ulusal güvenliği dolaylı fakat derin biçimde etkilemektedir.
23. Türkiye'nin enerji profili, yüksek ithalat bağımlılığı nedeniyle **yapısal kırılğanlıklar** içermektedir. Petrol ve doğal gazda %95'in üzerinde dışa bağımlılık, enerji arz güvenliğini yalnızca ekonomik değil, stratejik bir mesele haline getirmektedir. Türkiye'nin enerji koridorlarının merkezinde yer alması, hem stratejik avantaj hem de güvenlik riski üretmektedir. TANAP, TürkAkım, BTC boru

hatları ile LNG terminalleri ve elektrik iletim altyapısı; Türkiye'yi bölgesel enerji merkezi yaparken aynı zamanda hibrit tehditlere açık hale getirmektedir.

24. Enerji altyapılarının korunması, **çok aktörlü ve kurumsal bir entegrasyon** gerektirmektedir. Enerji politikası üreten kurumlar ile istihbarat, siber güvenlik ve kriz yönetimi kurumları arasında kalıcı bir eşgüdüm için **Enerji İstihbarat Koordinasyon Merkezi** oluşturulması önerilmektedir. Bu öneri, Türkiye için işlevsel ve stratejik bir model sunmaktadır. Bu yapı; tehdit istihbaratının toplanması, analiz edilmesi, erken uyarı sistemlerinin işletilmesi ve kriz yönetiminin koordinasyonunu sağlamayı amaçlamaktadır. Önerilen model, askeri ve sivil istihbaratın bütünleşik analiz kapasitesine dayanmaktadır. MİT, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, EPDK, AFAD, TÜBİTAK ve ilgili güvenlik kurumları arasında veri paylaşımı ve senkronizasyon öngörülmektedir.
25. Uluslararası örnekler, **enerji-istihbarat entegrasyonunun** etkinliğini göstermektedir. Çin'de askeri-sivil istihbarat entegrasyonu, Hindistan'da bakanlıklar arası ortak analiz platformları ve Güney Kore'de enerji siber güvenlik laboratuvarları bu alandaki iyi uygulama örnekleridir. Türkiye için önerilen model, demokratik ve çok aktörlü bir kurumsal yapıya uyarlanmalıdır. Otarşik veya merkeziyetçi modeller yerine, kurumsal uyum ve şeffaflık esaslı bir yapı tercih edilmelidir.
26. Enerji güvenliği, yalnızca teknik koruma değil; **ulusal dayanıklılığın artırılması** anlamına gelmektedir. Erken uyarı, siber savunma, istihbarat analizi ve stratejik iletişim birlikte ele alınmalıdır. Asya'nın yeniden şekillenen güvenlik mimarisi, enerji ve istihbarat entegrasyonunu zorunlu kılmaktadır. Güney Çin Denizi, Hürmüz Boğazı gibi kritik geçiş noktaları; enerji arzı ile deniz güvenliğini istihbarat ekseninde birleştirmektedir.
27. Türkiye, enerji geçiş ülkesi olmasının ötesinde **bölgesel enerji güvenliğinin** kilit aktörüdür. Türkiye'nin güvenliği, enerji sağlayan ve tüketen ülkeler açısından da bölgesel istikrarın temel unsurlarından biridir. Enerji güvenliği artık bilgi temelli bir güç alanıdır. Dijital çağda bilgi, enerjinin kendisi kadar stratejik bir kaynak haline gelmiştir. Türkiye'nin enerji güvenliği vizyonu, dijital çağda ulusal direnci yeniden tanımlamalıdır. Yapay zekâ destekli **erken uyarı sistemleri** ve veri analitiği, enerji istihbaratının temel araçları arasında yer almalıdır.
28. **Enerji diplomasisi ile istihbarat** iş birliği eş güdümlü yürütülmelidir. Diplomatik girişimler, istihbari analizlerle desteklenmediği sürece kırılabilir kalmaktadır. Enerji güvenliği, bir devletin geleceğini koruma kapasitesinin temel belirleyicilerinden biridir. Doğru bilginin doğru zamanda doğru kararlarla birleşmesi, ulusal iradenin sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

29. *Çoklu krizler çağında arabuluculuk*, uluslararası ilişkilerde çatışmaların büyümeden ve derinleşmeden yönetilmesini sağlayan vazgeçilmez bir güvenlik aracıdır. Günümüzün karmaşık kriz ortamı, barışçıl çözüm yollarının yalnızca tercih değil, zorunluluk haline geldiğini ortaya koymaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde diplomatik müzakereler ön plana çıkmış olsa da günümüz krizlerinin niteliği yeni ve tamamlayıcı yaklaşımlar gerektirmektedir. Arabuluculuk, taraflar arasındaki gerilimi ve düşmanlığı azaltan, etkinliği kanıtlanmış bir yöntem olmakla birlikte; değişen jeopolitik dinamiklere uyum sağlama kapasitesiyle anlam kazanmaktadır.
30. **Türkiye'nin stratejik ve coğrafi konumu**, onu doğal bir arabulucu aktör haline getirmektedir. Birden fazla sıcak ve donmuş çatışma bölgesine komşu olması, Türkiye'nin dış politikasında proaktif arabuluculuk rolünü zorunlu kılmaktadır. Türkiye'nin NATO üyesi kimliği ile Rusya gibi kilit aktörlerle olan tarihsel ve coğrafi komşuluğu, çift yönlü ve dengeli bir diplomatik konumlanma sağlamaktadır. Bu ikili konum, Türkiye'ye **tarafsız, aktif ve güvenilir bir üçüncü taraf** olma imkânı sunmaktadır.
31. **İstihbarat diplomasisi**, istihbarat örgütlerinin elde ettiği bilgi, ağ ve yeteneklerin diplomatik müzakereler ve barışçıl çözüm arayışları için kullanılmasıdır. Bu yaklaşım, dış politikada gizli kanalların stratejik değerini görünür kılmaktadır. İstihbarat diplomasisi, resmi diplomatik kanalların dışında hassas konuların müzakere edilebilmesini mümkün kılmaktadır. Bu durum, karar alıcılara stratejik avantaj ve esneklik sağlayan tamamlayıcı bir diplomasi alanı oluşturmaktadır.
32. **Rusya-Ukrayna Savaşı**, geleneksel diplomasinin sınırlarını zorlayan bir çatışma ortamı yaratmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin arabuluculuğunda gerçekleştirilen esir takası, **istihbarat diplomasisinin** etkinliğini somut biçimde ortaya koymuştur. Türkiye'nin **tarafsız ve insani arabulucu** statüsü, sürecin güven temelinde yürütülmesini sağlamıştır. Bu statü, Türkiye'yi ve Millî İstihbarat Teşkilatı'nı her iki taraf açısından da güvenilir bir aktör haline getirmiştir. MİT'in operasyonel rolü, istihbarat diplomasisinin pratik işleyişini görünür kılmıştır. Teşkilatın her iki ülkenin istihbarat servisleriyle kurduğu işlevsel diyalog kanalları, karmaşık ve çok taraflı bir sürecin gizlilik içinde yürütülmesini mümkün kılmıştır. Ağustos 2024'te sonuçlanan esir takası, istihbarat diplomasisinin ölçülebilir başarısını ortaya koymuştur. Farklı uyruklardan 27 kişinin serbest bırakıldığı ve yedi farklı ülkeyi kapsayan bu süreç, çok uluslu bir operasyonun güvenli şekilde koordine edilebileceğini göstermiştir.
33. **İstihbarat diplomasisi**, yalnızca güvenlik değil aynı zamanda insani bir dış politika aracıdır. Esir ve rehine takasları, çatışma ortamlarında güven inşa eden ve tansiyonu düşüren kritik girişimlerdir.

Uluslararası ilişkilerin değişen doğası, devletleri geleneksel olmayan diplomasi araçlarına yönelmektedir. Terörle mücadele, rehine krizleri, hibrit tehditler ve resmi kanalların çöktüğü donmuş çatışmalar, istihbarat diplomasisini vazgeçilmez hale getirmektedir.

34. **Arabuluculuk** faaliyetlerinde istihbaratın rolü, ulusal güvenlik kapasitesinin bir göstergesi haline gelmiştir. Bilgiye erişim, zamanlama ve gizlilik; başarıyı belirleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'nin istihbarat diplomasisi pratiği, güven üreten bir aktör olarak konumlanmasını güçlendirmektedir. Bu kapasite, Türkiye'nin arabuluculuk faaliyetlerinde sürdürülebilir bir güven zemini oluşturmaya imkân tanımaktadır.
35. İstihbarat diplomasisi, arabuluculuğu etkin kılan stratejik bir güç çarpanıdır. Doğru bilginin, doğru kanallar aracılığıyla ve doğru zamanda kullanılması; barışçıl çözüm süreçlerini mümkün kılmaktadır.
36. Devletler, toplumlar ve bireyler açısından **güvenlik** sağlanmadan istikrar, refah ve sürdürülebilirlikten söz etmek mümkün değildir. Günümüz güvenlik anlayışı, klasik askerî ve kolluk merkezli çerçeveyi aşarak **çok katmanlı** bir yapıya dönüşmüştür. Güvenlik artık yalnızca can ve mal emniyetiyle sınırlı olmayıp; gıda güvenliği, siber güvenlik, yapay zekâ, ekolojik tehditler ve teknolojik kırılganlıkları da içeren genişletilmiş bir kavram haline gelmiştir. Çok katmanlı güvenlik ortamı, güvenlik aktörlerinden disiplinler arası bilgi ve yetkinlik talep etmektedir. Siber alanı, teknolojik gelişmeleri ve toplumsal kırılganlıkları anlamayan güvenlik yapılarının, bütüncül güvenlik üretme kapasitesi ciddi biçimde zayıflamaktadır.
37. **Belirsizlik**, çağdaş güvenlik ortamının temel belirleyici unsuru haline gelmiştir. Avrasya güvenlik ortamı başta olmak üzere küresel düzeyde yaşanan hızlı dönüşümler, öngörülebilirliği azaltmakta; karar alma süreçlerini daha karmaşık ve riskli hale getirmektedir.
38. **Bilgi bolluğu**, güvenliği güçlendiren değil; doğru yönetilmediğinde yeni tehditler üreten bir unsur haline gelmiştir. Bilgiye erişimin kolaylaşması, dikkat dağınıklığına ve algı karmaşasına yol açmakta; doğru ile yanlış arasındaki sınırları bulanıklaştırmaktadır.
39. **Veri, enformasyon ve bilgi arasındaki farkın** göz ardı edilmesi, stratejik hatalara yol açmaktadır. Veri tek başına anlam taşımamakta; ancak ilişkilendirildiğinde enformasyona, analiz ve sentez yoluyla işlendiğinde bilgiye dönüşebilmektedir. Veriyi bilgi zannetme eğilimi, yanlış güvenlik değerlendirmelerine neden olmaktadır.

40. **Cehaletin güç gibi algılandığı bir ortamda**, bilgi üretimi ve eleştirel düşünme hayati önem kazanmıştır. Belirsizlik çağında kesinlik iddiası, çoğu zaman bilgiye değil **algıya** dayanmaktadır. Bu durum, güvenlik politikalarında yüzeysel ve tepkisel yaklaşımları teşvik etmektedir.
41. Avrasya güvenlik ortamında risk, stratejik hedeflerle doğrudan bağlantılı bir kavramdır. Stratejik hedeflere ulaşmayı olumlu yönde etkileyen gelişmeler fırsat, olumsuz yönde etkileyenler ise risk olarak değerlendirilmelidir. Risk analizi, bu ayrımı yapabilmenin temel aracıdır. Risk analizi, belirsizlik çağında güvenliği yeniden tanımlamanın anahtarıdır. Amaç, geleceği kesin biçimde öngörmek değil; belirsizliği azaltacak, riskleri yönetilebilir seviyeye indirecek analitik ve bütüncül modeller geliştirmektir. Avrasya’da güvenliğin sürdürülebilirliği, bu kapasitenin inşasına bağlıdır.
42. **Çin** siyasal gücünü şeffaflık üzerinden değil, **görünmezlik** üzerinden inşa etmektedir. Batı’nın alışık olduğu hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğü gibi kavramlar Çin’i açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Çin Komünist Partisi (ÇKP), gücünü büyük ölçüde perde arkasında işleyen bir “gölge oyunu” aracılığıyla sürdürmekte; bu oyunun temelini ise istihbarat ağı ile meritokrasi oluşturmaktadır.
43. **İstihbarat ve meritokrasi** birbirini tamamlayan iki yapısal sütundur. Çin’de liyakat sistemi, bağımsız bir yükselme mekanizması değil; istihbarat tarafından sürekli denetlenen ve filtrelenen bir araçtır. Yetkinlik teşvik edilirken, nihai belirleyici unsur her zaman **siyasi sadakat** olmaktadır. Bu modelin tarihsel kökenleri imparatorluk dönemine kadar uzanmaktadır. Han ve Ming hanedanlıkları döneminde gizli polis teşkilatları (Jinyiwei) ile imparatorluk sınav sistemi (Keju), yetenek–sadakat dengesini kurmuş; Mao Zedong ve Deng Xiaoping bu mirası modern istihbarat devleti anlayışıyla yeniden şekillendirmiştir.
44. Merkeziyetçi ve Bütünlük İstihbarat Yapısı: Çin istihbaratı; sivil (MSS), askeri (PLA) ve iç güvenlik (MPS) birimlerinin yanı sıra ÇKP’nin devasa üye ağını ve diasporayı kapsayan "Birleşik Cephe" çalışmalarını içeren çok katmanlı bir mimariye sahiptir. 2017 Ulusal İstihbarat Yasası ile her vatandaşı ve şirketi devletle iş birliğine zorlayarak "bütün toplum casusluğu" modelini kurumsallaştıran bu yapı, klasik yöntemlerin ötesinde, denetlenmesi güç ve küresel ölçekte örtük bir güç kapasitesi üretmektedir. Merkezi ve çok katmanlı güvenlik–istihbarat yapılarının yarattığı örtük etki alanlarına karşı; görev ayrılığı, hesap verebilirlik ve demokratik denetim mekanizmaları güçlendirilmelidir. Akademi, diaspora, teknoloji ve sivil toplum alanlarında şeffaflık

esas alınmalı; “bütün toplumun güvenikleştirilmesi” anlayışına karşı açık toplum ilkeleri korunmalıdır.

45. Dijital Meritokrasi ve Totaliter Kontrolün Sınırları: Sosyal Kredi Sistemi ile meritokrasiyi liyakatten ziyade bir sadakat ve toplumsal denetim aracına dönüştüren Çin modeli, vatandaşları davranış ve siyasi uyum üzerinden mutlak bir puanlama sistemine tabi tutmaktadır. Ancak bu "totaliter sürdürülebilirlik" çabası; aşırı merkezileşmenin bilgi akışını bozması, itaat baskısının yenilikçiliği köreltmesi ve demografik daralma gibi yapısal kırılmalıklar nedeniyle ciddi bir iç çelişki barındırmakta, sistemi demokratik bir alternatiften ziyade yüksek teknoloji bir distopyaya yaklaştırmaktadır. Dijital puanlama, sadakat ölçümü ve kültürel meşruiyet söylemleriyle desteklenen kontrol modellerine karşı; insan hakları, veri güvenliği ve hukuki öngörülebilirliği esas alan ulusal ve uluslararası normlar geliştirilmelidir. Akademik ve teknolojik iş birlikleri, uzun vadeli stratejik etkiler dikkate alınarak yönetilmeli; demokratik sürdürülebilirlik küresel ölçekte güçlü bir politika anlatısı hâline getirilmelidir.

27 – 28 Kasım 2025, İstanbul